

ביאור בדרך אפשר

1 בתחילת ההפטרה של פרשת השבוע אומר הנביא זכריה:

2 רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן גּוֹי¹, וּמְדִיִק אֲדַמּוּר הַזָּקֵן

3 בְּתוֹרָה אֹר' ספר מאמרי חסידות שלו על החומשים בראשית שמות

4 והמועדים שחלים בתקופה זו של השנה (דרושי חנוכה והפטרה זו, "רני

5 ושמחי בת ציון" היא גם הפטרת שבת

6 חנוכה) דְּבוּר־הַמְתַּחֵל במאמר

7 הפותח בפסוק זה², והשאלה היא

8 דְּלִכְאוּרָה הֲיָה צְרִיף לְהַתְחִיל

9 הַהֶפְטָרָה דְּשִׁבְת חנוכה בפרק

10 זה בנוצאת זכריה בפסוק³ וַיֹּאמֶר

11 אֱלִי גּוֹי רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת

12 זָהָב גּוֹי, שזה הנושא שבגללו נקבע

13 פרק זה להפטרת חנוכה בו נעשה נס

14 פך השמן בהדלקת המנורה בבית

15 המקדש וְלָמָּה מְתַחֵלִין כמה

16 פסוקים קודם לכן בְּרַנִּי וְשִׁמְחִי

17 בַת צִיּוֹן ?

18 וּמְבֹאֵר בספר 'תורה אור' שם⁴,

19 שֶׁהַשְּׂמִיכוֹת הקשר התוכני דְּרַנִּי

20 וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן לְחַנוּכָּה הִיא,

21 שבגללה מתחילים את ההפטרה של

22 שבת חנוכה בפסוק זה היא כִּי הַתּוֹאֵר

23 בַת צִיּוֹן קָאֵי מְכוּוֹן עַל כְּנֶסֶת

24 יִשְׂרָאֵל כפי שהיא בְּזִמְן הַגְּלוּת,

25 דְּבִזְמַן הַבֵּית נִקְרָאת כְּנֶסֶת

26 יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם צִיּוֹן סתם, וּבִזְמַן

27 הַגְּלוּת נִקְרָאת בַת צִיּוֹן,

28 כְּמְבֹאֵר שֵׁם בְּאֲרוּכָה כִּיצַד "בת

29 ציון" המקבלת מ"ציון" (כשם שנקבה

30 מקבלת מהזכר) היא דרוגא יותר נמוכה

31 מ"ציון" עצמה, ולכן בזמן הבית,

ביאור בדרך אפשר

32 כשכנסת ישראל היא במצב נעלה, היא נקראת "ציון", ואילו בזמן הגלות,

33 כשהיא במצב יותר נמוך, היא נקראת "בת ציון".

34 וְצְרִיף לְהַבִּין, דְּרִיּוֹק הַשְּׂאֵלָה הַנַּ"ל [על כך שֶׁהַתְּחִלַּת הַהֶפְטָרָה

35 הִיא רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן, וְלֹא רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב]

36 הוּא גַם בְּהֶפְטָרָה דְּשִׁבְת

37 פְּרִשְׁת בְּהַעֲלוֹתָּךְ, שְׂבִסְמִיכוֹת

38 לְזִמְן מִתְּן תּוֹרָתְנוּ, שחלה בסמוך

39 לחג השבועות, זמן מתן תורה,

40 דְּמִתְּן-תּוֹרָה הוּא עֲנִין

41 חִירוֹת⁵, כמבואר בכמה מאמרי

42 חכמינו ז"ל שהתורה קשורה בחירות

43 (ראה הערה 5 כאן) וְאִף-עַל-פִּי-כֵן

44 למרות שחירות היא מצב נעלה והיפך

45 עניין הגלות ואם כן זהו מצב שבו

46 כנסת ישראל צריכה להיקרא בשם

47 "ציון" ולא "בת ציון" גַם הַתְּחִלַּת

48 הַהֶפְטָרָה דְּשִׁבְת פְּרִשְׁת

49 בְּהַעֲלוֹתָּךְ הִיא רְנִי וְשִׁמְחִי בַת

50 צִיּוֹן. וצריך ביאור מדוע גם בשבת

51 פרשת בהעלותך ההפטרה פותחת

52 בפסוק זה?

53 (ב) וְהִנֵּה בְּתוֹרָה אֹר' שֵׁם

54 בְּדִבוּר-הַמְתַּחֵל רְנִי וְשִׁמְחִי

55 הֲרֵאשׁוֹן⁶ מְקֻשָּׁר רַבְּנוּ הַזִּקֵּן את

56 הַפְּסוּק רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן

57 עִם מְאֹמֵר הַמְּדַרְשׁ⁷ (על

58 הַפְּסוּק⁸ צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת

59 צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה

60 שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ), מְשַׁל

61 לְמִלָּךְ כּוֹי לֹא זֶז מִחֲבָבָה⁹ עַד

62 שְׁקָרָאָה בְּתִי כּוֹי לֹא זֶז

בס"ד. שבת פרשת בהעלותך,

ט' סיון ה'תשכ"ז*

1 רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן גּוֹי¹, וּמְדִיִק אֲדַמּוּר הַזָּקֵן

2 בְּתוֹרָה אֹר' (דרושי חנוכה) דְּבוּר-

3 הַמְתַּחֵל זָהָב², דְּלִכְאוּרָה הֲיָה צְרִיף לְהַתְחִיל

4 הַהֶפְטָרָה דְּשִׁבְת חנוכה בפסוק³ וַיֹּאמֶר אֱלִי גּוֹי

5 רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב גּוֹי, וְלָמָּה מְתַחֵלִין

6 בְּרַנִּי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן. וּמְבֹאֵר שֵׁם⁴, שֶׁהַשְּׂמִיכוֹת

7 דְּרַנִּי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן לְחַנוּכָּה הִיא, כִּי בַת צִיּוֹן

8 קָאֵי עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּזִמְן הַגְּלוּת, דְּבִזְמַן הַבֵּית

9 נִקְרָאת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם צִיּוֹן, וּבִזְמַן הַגְּלוּת

10 נִקְרָאת בַת צִיּוֹן, כְּמְבֹאֵר שֵׁם בְּאֲרוּכָה.

11 וְצְרִיף לְהַבִּין, דְּרִיּוֹק הַנַּ"ל [שֶׁהַתְּחִלַּת

12 הַהֶפְטָרָה הִיא רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן, וְלֹא

13 רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב] הוּא גַם בְּהֶפְטָרָה

14 דְּשִׁבְת פְּרִשְׁת בְּהַעֲלוֹתָּךְ, שְׂבִסְמִיכוֹת לְזִמְן מִתְּן

15 תּוֹרָתְנוּ, דְּמִתְּן-תּוֹרָה הוּא עֲנִין חִירוֹת⁵, וְאִף-עַל-

16 פִּי-כֵן גַם הַתְּחִלַּת הַהֶפְטָרָה דְּשִׁבְת פְּרִשְׁת

17 בְּהַעֲלוֹתָּךְ הִיא רְנִי וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן.

18 (ב) וְהִנֵּה בְּתוֹרָה אֹר' שֵׁם בְּדִבוּר-הַמְתַּחֵל רְנִי

19 וְשִׁמְחִי הֲרֵאשׁוֹן⁶ מְקֻשָּׁר הַפְּסוּק רְנִי

20 וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן עִם מְאֹמֵר הַמְּדַרְשׁ⁷ (על הַפְּסוּק⁸ צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת

21 צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ), מְשַׁל לְמִלָּךְ כּוֹי לֹא זֶז מִחֲבָבָה⁹ עַד שְׁקָרָאָה בְּתִי כּוֹי לֹא זֶז

* יצא לאור בקונטרס ט"ו סיון – תשנ"ג, "לקראת ט"ו סיון, יום התחלת מאסרו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בשנת תרפ"ז... ג' בהעלותך, יב סיון, שנת ה'תשנ"ג". (1) זכרי' ב, יד. – התחלת וראש ההפטרה דש"פ בהעלותך. (2) השני – לו, סע"ד ואילך. (3) זכרי' ד, ב. (4) לו, סע"ב ואילך. (5) כמארוז"ל (עירובין נד, א. שמו"ר פמ"א, ז (בתחלתו). ויק"ר פי"ח, ג (בסופו). ועוד) עה"פ (תשא לב, טו) "חרות על הלוחות" – א"ת חרות אלא חירות, חירות מן הגלות (שמו"ר שם), חירות מן המלכיות (ויק"ר שם. וראה גם זח"ב קיג, סע"ב), אין כל אומה ולשון שולטת בהן (עירובין שם. וראה גם שמו"ר שם). (6) לו, א ואילך. וכ"ה ברד"ה זה דפ' בהעלותך תרכ"ז* (סה"מ תרכ"ז ע' רצז). (7) שמו"ר ס"פ פקודי. שהש"ר ספ"ג. (8) שה"ש ג, יא. (9) כ"ה הלשון בתו"א וברד"ה תרכ"ז הנ"ל שם. ובכ"מ. (10) וראה גם ד"ה הנ"ל תרכ"ז ס"ה ואילך (סה"מ תרכ"ז ע' שב ואילך).

* וראה לקמן ט"ע שעא ובהערה 40, שלא אחרי הגאולה ד"ב תמוח נתגלה שהמאסר הי' זריעה, בכדי שע"ז תהי' צמיחה בריבוי והוספה בהפצת המעיינות.

** כמובן מזה שנרשם בין המאמר דפ' נשא להמאמר דפ' שלח. בכת"י א' (הובא ברשימת מאמרי דא"ח דאדמו"ר מהר"ש ע' 3 בשוה"ג) רשום על ד"ה זה "שבת חנוכה תרכ"ז". ולכאורה הכוונה שנאמר בשבת חנוכה, שהרי נסדר בפ' בהעלותך.